

อาหารสมอง คำสอนสติฟ จ๊อบส์

วีรกร ตรีเศศ

สติฟ จ๊อบส์ แห่งบริษัทแอปเปิลเพิ่งลาออกจากการเป็น CEO เพราะป่วยไข้ และปกนิตยสาร Newsweek จำหว่า American Genius ขอนำสุนทรพจน์ของสติฟ จ๊อบส์ ที่ให้บัณฑิตจบใหม่ของมหาวิทยาลัย Stanford ในวันรับปริญญาปี 2005 มาเล่าสู่กันฟัง โดยขอนำมาจากบางส่วนของหนังสือ “วิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน” แปลโดยสถณี อาชวานันทกุล (2552)

“.....สติฟ จ๊อบส์ (เกิดปี 1955) ผู้ก่อตั้ง ประธานกรรมการ และ CEO ของบริษัทแอปเปิล จ๊อบส์มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายด้วยคอมพิวเตอร์ยี่ห้อ ‘แมคอินทอช’ หลังจากที่มีความขัดแย้งกับคณะกรรมการบริษัทนำไปสู่การถูกบีบให้ออกจากแอปเปิลในปี 1985 ต่อมาจ๊อบส์ได้ก่อตั้งบริษัท NeXT ซึ่งเน้นการพัฒนาระบบประมวลผลสำหรับการศึกษาและภาคธุรกิจ การเข้าซื้อกิจการ NeXT ของแอปเปิลในปี 1997 นำจ๊อบส์กลับมาสู่บริษัทที่เขาช่วยก่อตั้ง และได้ดำรงตำแหน่ง CEO ของแอปเปิลนับจากนั้นเป็นต้นมา

.....ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มาคุยกับน้อง ๆ ทั้งหลายในวันจบการศึกษาจากหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในโลก ผมเองไม่เคยเรียนจบปริญญา ตรงนี้เป็นก้าวที่ใกล้ที่สุดแล้วของผม วันนี้ผมอยากเล่าเรื่องจากชีวิตจริงของผมให้น้อง ๆ ฟัง

ผมลาออกจากมหาวิทยาลัยรีดหลังจากไปเรียนอยู่ที่นั่นหกเดือน แต่ก็ไปนั่งเรียนต่ออีกประมาณสิบแปดเดือนก่อนที่ผมจะลาออกจริง ๆ แล้วทำไมผมถึงลาออก?

ก่อนที่ผมเกิด แม่แท้ ๆ ของผมเป็นนักเรียนสาวที่จบมหาวิทยาลัยแต่ไม่ได้แต่งงาน แม่อยากยกผมให้เป็นลูกบุญธรรมของคนที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็เลยจัดการให้หนายคนหนึ่งกับภรรยาอุปการะผมตั้งแต่เกิด ที่นี้คุณนี่เกิดเปลี่ยนใจในนาทีสุดท้ายขึ้นมา คิดว่าเขาอยากอุปการะเด็กผู้หญิงมากกว่า พ่อแม่ผมก็เลยต้องรับโทรศัพท์กลางดึก หมอถามว่า “ทารกเป็นเด็กชาย คุณยังอยากเลี้ยงเขาอยู่รึเปล่า?” พ่อแม่ผมตอบว่า “แน่นอน” ตอนหลังแม่แท้ ๆ ของผมค้นพบว่าแม่บุญธรรมของผมได้เคยจบมหาวิทยาลัย และพ่อบุญธรรมของผมไม่เคยจบมัธยมปลาย แม่ก็เลยไม่ยอมเซ็นเอกสารส่งตัวผม มายอมหลายเดือนหลังจากนั้น พ่อแม่ผมสัญญากับเธอว่าวันหนึ่งผมจะได้เรียนมหาวิทยาลัย

จากนั้นอีกสิบเจ็ดปี ผมก็ได้ไปเรียนมหาวิทยาลัยจริง ๆ แต่ด้วยความไร้เดียงสา ผมดันเลือกมหาวิทยาลัยที่แพงเกือบเท่าสแตนฟอร์ด ทำให้พ่อแม่ผู้ให้แรงงานของผมต้องใช้เงินเกือบทั้งหมดเพื่อส่งผมเรียน หลังจากเรียนได้หกเดือน ผมก็มองไม่เห็นประโยชน์ของมันอีก ผมไม่รู้ว่าผมต้องการอะไรจากชีวิต และผมก็ไม่รู้ว่าปริญญาจะช่วยหาคำตอบให้ผมได้ยังไง

ในขณะที่ผมกำลังถูกลงเงินที่พ่อแม่ของผมเก็บหอมรอมริบมาทั้งชีวิต ผมก็เลยตัดสินใจลาออกด้วยความเชื่อว่าทุกอย่างคงโอเคในที่สุด ตอนนั้นน่ากลัวเหมือนกันนะครับ แต่ตอนนี้ผมรู้สึกว่ามันเป็นการตัดสินใจที่ดีที่สุดในชีวิตของผม นานที่ที่ผมลาออก แปลว่าผมไม่ต้องไปเรียนวิชาที่ผมไม่สนใจอีกต่อไป และไปนั่งเรียนแบบไม่เอาอะแนในวิชาที่น่าสนใจแทน

ชีวิตของผมช่วงนั้นไม่ได้โรแมนติคตลอด ผมไม่มีหอพักแล้ว ก็เลยต้องไปนอนบนพื้นในห้องของเพื่อน ๆ ผมเก็บขวดโค้กไปแลกเงินค่าคีนขวดห้าเซ็นต์ เก็บไปซื้อข้าวกิน และทุก ๆ วันอาทิตย์ ผมจะเดินเจ็ดไมล์จากฟากหนึ่งของเมืองไปยังอีกฟากหนึ่งเพื่อไปกินข้าวดี ๆ ชักมือที่วัดพระกฤษณะ (Hara Krishna Temple) ผมรักมันมาก การที่ผมปล่อยให้ชีวิตไปตามความอยาก รู้ อยากเห็นและสัญชาตญาณ ทำให้ผมได้เจอหลายสิ่งโดยบังเอิญ ผมจะยกตัวอย่างซักเรื่อง

มหาวิทยาลัยรีดสมัยนั้นมีคอร์สสอนการคัดลายมือ (calligraphy) ที่น่าจะดีที่สุดในประเทศ ในบริเวณมหาวิทยาลัยโปสเตอร์ทุกแผ่น ล้วนเขียนด้วยลายมือสวยมาก ๆ เพราะผมไม่ต้องไปเรียนวิชาบังคับหลังจากลาออกแล้ว ผมก็เลยตัดสินใจไปเรียนคอร์สนี้ เพราะอยากรู้ว่าเขาเขียนกันยังไง ผมเรียนวิธีเขียนตัวอักษรแบบเซریف (serif) แบบซานเซریف (sans serif) เรียนวิธีเว้นช่องไฟระหว่างตัวอักษร เรียนรู้เทคนิคการเรียงพิมพ์อันยอดเยี่ยม ล้วนเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสวยงาม ประวัติศาสตร์ และศิลปะที่มีความลึกซึ้งในแง่มุมมองที่วิทยาศาสตร์ไม่อาจอธิบายได้ ผมรู้สึกว่าทั้งหมดเป็นเรื่องที่น่าทึ่งมาก

วิชานี้ดูเหมือนไม่มีอะไรที่จะเอามาใช้ในชีวิตจริงของผมได้เลย แต่อีกสิบปีต่อมา ตอนที่เรากำลังออกแบบคอมพิวเตอร์แมคอินทอชรุ่นแรก ความรู้เหล่านี้ก็ย้อนกลับมาใหม่ เราใส่มันลงไปในเจ้าแมคนี้หมดเลยครับ ทำให้แมคเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องแรกในโลกที่มีตัวพิมพ์ที่สวยงาม ถ้าผมไม่ได้ไปเรียนวิชานั้น ป่านนี้แมคก็คงไม่มีตัวพิมพ์หลากหลายรูปแบบหรือตัวพิมพ์ที่เว้นช่องไฟในสัดส่วนที่เหมาะสม และเพราะวินโดวส์ใช้วิธีก๊อปปี้แมคเป็นหลัก นั่นก็หมายความว่าคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะทั่วไปก็คงไม่มีด้วย ถ้าผมไม่ลาออก ผมก็คงไม่ได้ไปนั่งเรียนวิชาคัดลายมือ และคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะก็คงไม่มีตัวพิมพ์ที่สวยงาม แน่นนอนครับ มันเป็นไปได้ที่จะเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ตอนผมเป็นนักเรียน แต่การเชื่อมจุดเป็นเรื่องง่ายตายในอีกสิบปีให้หลัง เมื่อผมมองย้อนกลับไปในอดีต

ไม่มีใครสามารถเชื่อมจุดจากปัจจุบันไปยังอนาคตได้-เราทำได้เพียงเชื่อมจากปัจจุบันไปหาอดีตเท่านั้น เพราะฉะนั้นน้อง ๆ ต้องมั่นใจว่าอะไรที่ทำอยู่ ตอนนี้จะเชื่อมไปเองในอนาคต น้อง ๆ ต้องเชื่อมั่นในอะไรซักอย่างนะครับ ไม่ว่าจะ เป็นสัญชาตญาณ โชคชะตา ชีวิต กฎแห่งกรรม หรืออะไรก็ได้แล้วแต่ ความเชื่อมั่นแบบนี้ไม่เคยทำให้ผมผิดหวัง และมันทำให้ชีวิตผมเปลี่ยนไปมาก

“.....ตอนผมอายุสิบเจ็ด ผมอ่านคำคมประโยคหนึ่งที่ว่าไว้ทำนองนี้ ‘ถ้าคุณใช้ชีวิตในแต่ละวันเหมือนกับเป็นวันสุดท้ายของคุณแล้วล่ะก็ วันหนึ่งคุณจะพบว่าสิ่งที่ทำไปนั้นถูกต้อง’ ผมรู้สึกประทับใจกับประโยคนี้นี้มาก ตั้งแต่นั้นมากว่าสามสิบสามปี ผมมองหน้าตัวเองในกระจก

ทุกวัน แล้วถามตัวเองว่า ‘ถ้าวันนี้เป็นวันสุดท้ายของผม ผมจะอยากทำอะไรที่ผมกำลังจะทำวันนี้หรือเปล่า?’ แล้วเมื่อไหร่ที่คำตอบคือ ‘ไม่’ ติดกันหลายวันผมจะรู้ตัวว่าผมต้องเปลี่ยนอะไรบางอย่างแล้ว

ความสำคัญที่ผมจะต้องตายในไม่ช้าเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดที่ผมรู้จัก ที่ผมใช้ในการตัดสินใจสำคัญ ๆ ของชีวิต เพราะเกือบทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นความคาดหวัง ความภูมิใจ ความกลัวการหน้าแตก และความผิดพลาดทั้งหลาย ล้วนไม่มีความหมายอะไรเลยเมื่อเทียบกับความตาย มรณานุสติเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่ผมรู้ ที่จะหลุดพ้นจากบ่วงความคิดที่ว่าเรามีอะไรต้องเสีย เราทุกคนเปล่าเปลี่ยวอยู่แล้วครับ ไม่มีเหตุผลอะไรเลยที่เราจะไม่ทำตามสิ่งที่ใจเราต้องการ

ประมาณหนึ่งปีก่อน หมอบอกว่าผมเป็นมะเร็ง ผมไปเข้าเครื่องสแกนเวลาเจ็ดโมงครึ่งตอนเช้า ผลออกมาชัดเจนว่ามีเนื้อร้ายที่ตับอ่อนของผม ตอนนั้นผมไม่รู้ด้วยซ้ำว่าตับอ่อนคืออะไร หมอบอกว่าเขาค่อนข้างแน่ใจว่าผมเป็นมะเร็งแบบที่รักษาไม่หาย และผมไม่น่าจะอยู่ได้นานเกินสามถึงหกเดือน หมอบอกให้ผมกลับบ้านไปสะสางเรื่องต่าง ๆ ที่ค้างค้างอยู่ก็เป็นได้ค้ดของหมอที่แปลว่าให้ไปเตรียมตัวตายนั่นแหละครับ แปลว่าให้พยายามบอกลูก ๆ ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่คนปกติมีเวลาสิบปีที่จะบอก ให้บอกภายในไม่กี่เดือน แปลว่าให้เก็บความรู้สึกทุกอย่างให้เรียบร้อย ให้ครอบครัวไม่ยุ่งยากใจเมื่อถึงเวลา แปลว่าให้เอ่ยคำลา

นั่นเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้ผมใกล้ชิดกับความตายมากที่สุดในชีวิต ผมหวังว่ามันจะไม่มาใกล้กว่านี้แล้วในอีกหลายทศวรรษข้างหน้า เพราะผมได้ประสบด้วยตัวเอง ผมเลยสามารถเล่าสิ่งต่อไปนี้ให้น้อง ๆ ฟังด้วยความมั่นใจว่าตอนที่ความตายเป็นแค่นามธรรมสำหรับผม

ไม่มีใครอยากตายหรอกครับ ขนาดคนที่อยากไปสวรรค์ก็ยังไม่อยากตายก่อนไปถึงถึงกระนั้นเราทุกคนก็ต้องตายทั้งนั้น ไม่มีใครเคยรอดพ้นจากมัน แต่นั่นก็เป็นสัญชาตญาณที่ควรจะเป็น เพราะความตายเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในธรรมชาติให้เรา มา เป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลง กำจัดของเก่าเพื่อสละพื้นที่ให้กับของใหม่ ตอนนี้น้อง ๆ ทุกคนเป็นของใหม่ แต่ในอีกไม่นานนับจากนี้น้อง ๆ จะกลายเป็นของเก่าที่ธรรมชาติต้องกำจัด ขอโทษที่อาจฟังดูเว่อร์นะครับ แต่มันเป็นความจริง

เวลาของน้อง ๆ มีจำกัด ดังนั้นอย่าทำให้มันเปล่าประโยชน์ด้วยการใช้ชีวิตของคนอื่น อย่าตกเป็นทาสของกฎเกณฑ์-นั่นคือการใช้ชีวิตตามความคิดของคนอื่น อย่าปล่อยให้เสียงของทัศนคติคนอื่นดังกลบเสียงของหัวใจของเราเอง และที่สำคัญที่สุดคือจงมีความกล้าที่จะเดินตามสิ่งที่หัวใจและสัญชาตญาณเรียกร้อง เพราะสองสิ่งนี้รู้อยู่แล้วว่าน้อง ๆ อยากเป็นอะไรทุกอย่าง ที่เหลือเป็นเรื่องรองลงมาทั้งนั้น.....”

.....สติฟปลงด้วยประโยคเด็ด “Stay Hungry, Stay Foolish” (“อย่าทิ้งความกระหาย อย่ากลายเป็นคนเซื่อง”)

เครื่องเคียงอาหารสมอง

ตัวอักษร อักษรจีนมีอยู่ประมาณ 56,000 ตัว แต่ที่ใช้ในชีวิตประจำวันนั้นจะใช้เพียง 3,000-4,000 คำเท่านั้น และสำหรับเมืองจีนแล้ว ตัวอักษรที่ใช้จะเป็นแบบตัวอักษรย่อหรือตัวอักษรที่ลดทอนรูป (simplified character) โดยจะมีรูปแบบตัวอักษรที่ไม่ซับซ้อน ง่าย แตกต่างจากตัวอักษรที่ใช้ในฮ่องกงหรือไต้หวันซึ่งจะเป็นแบบตัวเต็มหรือดั้งเดิมอยู่ (traditional character)

ภาษาพูด จะมี 7 ภาษา โดยมีภาษาแมนดารินเป็นภาษาหลัก หรือที่เราคุ้นเคยว่าภาษาจีนกลางนั่นเอง ส่วนภาษาพูดอีก 6 ภาษา ได้แก่ คุ้ (มณฑลเซียงไฮ้) กวางตุ้ง หมิ่น (มณฑลฮกเกี้ยน) เซียง (มณฑลหูหนาน) ฮักกา (ภาษาแคะ) และกั้น (มณฑลเจียงซี) (ยังมีไหหลำ (มณฑลไหหลำ) แต่จิว (มณฑลกวางตุ้ง อีก))

.....ชื่อแบรนด์ภาษาจีน ในจีนเองมีแบรนด์ดัง ๆ จากทั่วโลกปรากฏอยู่ แต่มีบางแบรนด์ที่ไม่ออกเสียงภาษาอังกฤษ เพราะจีนจะออกเสียงเลียนแบบภาษาอังกฤษ ด้วยการหาคำพ้องเสียงที่ใกล้เคียงกับเสียงภาษาอังกฤษและมีความหมายดี ๆ มาใช้แทน เช่น McDonalds ภาษาจีนจะเรียก “ไม่ ตัง เหลา” ร้านขายยาและของใช้ประจำวัน Watsons เรียกว่า “ซู ฉิน” ห้าง Jusco ที่เรารู้จักก็เรียกว่า “เจีย ซื่อ เค่อ” เป็นต้น

.....การเรียกคนจีนในแต่ละพื้นที่ คนจีนแผ่นดินใหญ่เรียกว่า “จก กั๋ว เหวิน” แต่สำหรับคนจีนในฮ่องกง มาเก๊า ไต้หวัน เรียกว่า “ถง ปาว” ที่แปลว่าเพื่อนร่วมชาติ ส่วนคนจีนโพ้นทะเล เช่น จีนที่อยู่ในไทย มาเลเซีย ฯลฯ เรียกว่า “หัว ฉีเอว” แต่ถ้าเป็นลูกหลานของชาวจีนโพ้นทะเล หรือลูกคนหัวฉีเอว เรียกว่า “หัว อี้” ส่วนคนไทยจะเรียกว่า “ไท่ กั๋ว เหวิน”

(จาก “Knowing the Chinese ล้วงลึกธรรมเนียมการค้าจีน)

น้ำจิ้มอาหารสมอง

The last great freedom of man is the freedom to choose his attitude under any given set of circumstances.

Victor Frankl

(จิตแพทย์ และผู้รอดจากสงครามล้างเผ่าพันธุ์ยิว (1905-1997))

เสรีภาพที่ยิ่งใหญ่สุดท้ายของมนุษย์ คือ เสรีภาพที่จะเลือกทัศนคติของเขาภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ถูกกำหนดมาให้
